

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 1.

Januari 1869.

8:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.*

Anmälan.

Tidning för Trädgårdsodlare, som tillryggalagt sju år af sin tillvaro, anmäles härmed vördsamt till förnyad prenumeration för 1869. Tidningen, hvilken fortfarande är den enda organ för trädgårdsodlingens befrämjande inom Sverige, utkommer liksom hittills med ett nummer om ett helark i eller före början af hvarje månad och kommer att liksom hittills söka verka för trädgårdsodlingens befrämjande bland alla samhällsklasser.

Då ingen svensk trädgårdstidskrift förut vunnit den spridning och ej heller uppnått den ålder som *Tidning för trädgårdsodlare*, torde detta få anses såsom bevis på att den åtminstone i någon mån motsvarat allmänhetens anspråk och vunnit dess erkännande, och detta manar oss att oafbrutet fortgå efter samma plan som hittills.

Samma personer, som förut bidragit till tidningens innehåll, hafva fortfarande lofvat sin medverkan. *Vertumnus*, hvars bekantskap läsaren redan gjort, kommer att afsluta sin artikelserie om *Trädgårdsodlingens rationella bedrivande*, och likaledes kommer afhandlingen om två- och fleråriga prydnadsväxter för fritt land af *G. L.* — n att fortsättas och möjligen afslutas. En öfversigt öfver trädgårdsgöromålen, innehållande tydliga och omfattande instruktioner rörande hvad som skall göras månaden utträttas inom köks-, frukt-, landskaps- och blomsterträdgården och huru detta skall utföras, för att erhålla högsta möjliga vinst och nöje af trädgårdsodlingen, kommer att för hvarje månad meddelas och för att bli fullt upplysande för hvar och en kommer denna öfversigt att stundom förses med förtydligande illustrationer. Vi hoppas således att alla, som vare sig i mer eller mindre grad, befatta sig med växtodling, skola hvar för sig i den blifvande årgången finna några nyttiga upplysningar eller påminnelser.

Tidningen kan erhållas genom alla postanstalter och hos alla bokhandlare i Sverige, Norrige, Finland och Danmark, samt hos redaktionen. Priset är å svenska postanstalterna och hos bokhandlarne i samtliga de skandinaviska länderna samt hos redaktionen **två riksdaler riksmünt** för hela årgången.

Stockholm & Experimentalfältet i december 1868.

Redaktionen.

 Redaktionen anhåller få fästa uppmärksamheten på denna tidnings lämplighet för sockenbiblioteken.

Af andra, tredje, fjerde, femte, sjette och sjunde årgångarne finnas ännu några kompletta exemplar att tillgå till samma pris, nämligen 2 rdr rmt pr årgång, och kunna de erhållas såväl genom postkontoren och i bokhandeln som hos redaktionen.

Obs. Hos herrar tidningsredaktörer anhålles, att de, af välvilja för trädgårdsodlingen, ville hafva godheten i sina blad intaga ofvanstående anmälan eller någon del deraf, samt om möjligt äfven anmäla hvarje utkommande nummer, och skall, så vidt vi derom erhålla kännedom, årgången, hvartefter den utkommer, såsom ersättning tacksam öfversändas.

Om trädgårdsodlingens rationella bedrivande.

Af *Vertumnus*.

3.

Plantering af fruktträd på åkerfälten.

För mången torde ännu talet om att odla fruktträd å åkerfälten anses såsom dåraktigt och de invändningar mot ett dylikt förslag som, om än icke offentligt, åtminstone man och man emellan säkert komma att göras, torde icke blifva så få, och likväl äro vi öfvertygade om att förr eller senare skall en dylik odling temligen allmänt komma till stånd, ty de svårigheter som vid första påseendet synas resa betydliga hinder deremot förefinnas i sjelfva verket ej.

Visserrligen har saken sina svårigheter, men när har väl någonsin ett nytt omfattande företag kunnat komma till stånd, utan att svårigheter af flerahanda slag upprest sig deremot

och något annat får man icke heller vänta sig uti ifrågavarande fall. Mången som nu har en fruktträdgård belägen tätt invid bostaden och omgifven af rätt försvarliga stängsel, men som det oaktadt icke får ha sin frukt i fred, torde, som det ock kan tyckas, med all rätt påstå, att det skall bli alldeles fåfängt att få ha frukten i fred å träd stående utan all tillsyn å fria fältet. Tänker man närmare efter, skall man dock nödgas erkänna att fruktstölder i alla fall äro sällsyntare nu än förr eller för 15 å 20 år sedan och man bör väl kunna hoppas att rättsmedvetandet i detta fall skall tilltaga och icke förslappas och att fruktstölder skola af allmänna omdömet betraktas såsom ohederliga. Föröfrigt

är det ju alldeles gifvet att ju allmännare odling af frukt hos oss blir, desto mindre skall frestelse förefinnas att tillegna sig frukt af andras träd, men oafsedt allt detta så är det väl icke heller omöjligt att vakta sina träd; en nattvakt och en hund skulle väl vara tillräckligt för ett fält på många tunnlands areal.

Ett annat inkast torde äfven göras, nämligen att det kommer att bli mycket dyrt att köpa fruktträd till 1 rdr å 1 rdr 50 öre pr stycke, då det skulle gälla att plantera i hundra- och tusental. Om man ville nöja sig med att plantera ut smärre, två års förädlade, exemplar skulle det icke bli så dyrt, men det skulle bli ännu mycket billigare att utplantera 3 å 4 års gamla kärnstammar och att sedan, då dessa blifvit väl rotade, på platsen förädla dem, och kommer undervisning i trädgårdsskötsel att allmänt meddelas vid våra folkskolor, kan det gerna icke komma att möta några svårigheter att få dem förädlade.

Men — torde man slutligen invända — hvar skall man göra utaf all frukten om det öfverallt

i stor utsträckning kommer att odlas sådan? På en dylik fråga kunna vi icke gifva bättre svar än hänvisa till Würtemberg, vissa delar af Böhmen, Schweiz och Nord-Amerikas förenta stater, der alla fält äro fullplanterade med fruktträd, och hvarest man alls icke är i förlägenhet hvad man skall göra med frukten, utan den har å alla dessa ställen blifvit en nödvändighetsvara i hvarje hushåll likaväl som alla de öfriga åkerbruksväxterna och man undrar tvärtom på hur andra folk kunna existera utan riklig tillgång på frukt till cider, till torkning, till mos etc. Men sannolikt skulle vi ock kunna exportera stora kvantiteter af våra ypperliga äpplen, både friska och torkade, samt torkade päron, plommon (sviskon), körsbär, att icke tala om safter, viner m. m. d., i synnerhet till vårt naboland Ryssland, då vi en gång få något att exportera.

Men utom dessa kunna naturligtvis en hel mängd andra invändningar göras. Vi lemna dock tills vidare alla dessa i deras värde och öfvergå till sjelfva odlingen.

(Forts.)

Något om huru beskärningen skall verkställas vid plantering af fruktträd.

Det har förut flera gånger blifvit omnämndt, hurusom i fråga om trädbeskärning de mest motsatta åsikter af olika författare yttrats, och vi hafva dervid äfven sökt gendrifva åtskilliga påståenden, som förefallit oss rent af oförnuftiga. Denna olikhet i åsikter är emellertid icke minst rådande rörande den beskärning, som bör verkställas vid eller strax efter planteringen af ett träd. Nästan hvar och en, som skrivit öfver detta ämne, har emellertid vanligen åberopat vunnit erfarenhet såsom stöd för riktigheten af den åsigt han framställt. För den som opartiskt tager kännedom om de olika metoderna och de goda resultat som de olika författarna hvar för sig åberopa såsom prof på den metods företräden, som de hvar och en föredraga, framställer sig såsom det slutliga resultatet endast det, att träd kunna fördraga ganska olika behandlingssätt, och att de gynnsamma resultat, som vid det ena eller andra förfarandet uppnåtts, i sjelfva verket bevisa alldeles ingenting, ty en lämplig jordmån, gynnsam väderlek och god behandling i öfrigt kunna mycket väl motverka ett naturvidrigt förfarande i afseende på beskärningen och att derföre, såsom stundom skett, skriva nästan uteslutande på beskärningens räkning, att en plantering haft god framgång, kan sålunda icke vara riktigt. Att beskärningen vid planteringen är af betydligt inflytande på trädets tillväxt under de första åren, är dock obestridligt, ehuru det dervid finnes flera, och till och med viktigare, medverkande orsaker, såsom jordmånens beskaffenhet, på hvilken man planterar, tiden då planteringen verkställs och huru den utföres, skötseln äfvensom väderleken efteråt, samt i hurudan jordmån träden uppdragits, och

huru många gånger de förut varit omflyttade (skolade) m. m. d. Vi skola här nedan i korthet redogöra för de förfaringssätt rörande beskärningen vid planteringen, som vi, på grund af erfarenheter samlade under en längre följd af år, anse vara de rättaste.

1. *Beskärningen af rötterna.* Det gifves personer som påstå, att ju skarpare rötterna skäras tillbaka, d. v. s. ju mindre af dem lemnas kvar, desto säkrare skall trädet repa sig efter flyttningen, och desto frodigare skott skall det utveckla. Att ett sådant påstående är orimligt, bör så lätt af hvar och en kunna inses, att det icke tarfvar vederläggning, ty det är ju gifvet, att om ett träd kunde flyttas, utan att en enda rot förstördes eller bringades i olag, skulle växtligheten fortfara alldeles ostörd, men att ju större del af de organer som hufvudsakligen äro ämnade att tillföra trädet näring — nämligen rötterna — aflägsnas, skäres bort eller bringas i overksamhet, desto mindre näring får sig trädet tillförd och desto svagare måste växtligheten bli, tilldess det hinner utbilda nya rötter. Det är sannt att detta — nämligen utbildandet af nya rötter — under gynnsamma förhållanden kan gå fort nog, och att trädet kan växa rätt bra, fastän rötterna blefvo mycket stympade, men detta hindrar icke, att det växt ännu bättre, om rötterna skurits högst obetydligt, förutsatt likväl att de voro fullkomligt friska. Vi anse derföre att rötterna alldeles icke böra beskärnas vidare än att rotspetsarne, som vid upptagningen af trädet afhöggos med spaden eller afsletos, putsas fullkomligt släta, likväl under den förutsättning att rötterna icke varit utsatta för torka eller köld, och att de således äro alldeles friska. På träd,

som transporterats en längre väg, och som varit utsatta för torka eller köld, eller på sådana som legat jordslagna öfver vintern, måste man noga granska rötterna, och om de befinnas skadade, bortskära allt skadadt ända till friskt trä, och i sådant fall får man icke tveka, om öck rötterna skulle bli mycket förminskade; ty träden växa vida säkrare, äfven efter starkare rotbeskärning, än om skadade rotspetsar bibehållits. Hafva rötterna i någon mån af köld eller torka skadats, så är det äfven bäst att bortskära alla nervrötter; i annat fall, eller då de äro friska, böra de sorgfälligt bibehållas.

Man har äfven sett föreskrifter, att rötterna skola skäras så, att, när trädet hålles rätt upp, såren skola vara vända nedåt. Af större vikt är, att sårytorna bli så små som möjligt, och böra rötterna derföre icke skäras snedt utan rätt af. Såren må sedan komma att vända sig åt hvad håll som helst, ty att detta är likgiltigt, är temligen gifvet.

2. *Beskärningen af grenarne.* I få ämnen äro åsigterna mera delade än i fråga om och huru grenarne skola beskäras vid planteringen. Somliga påstå, att trädets ofvan jord befintliga delar dervid alldeles icke skola beskäras, andra åter, att detta är högst nödvändigt. De förra stödjå sina åsigt derpå, att trädet förskaffar sig näring icke allenast genom rötterna utan äfven genom bladen; ju mer man derföre borttager af dess grenar och qvistar, desto färre blad kan det naturligtvis utveckla och så mycket svårare får det att repa sig efter planteringen.

De som hylla den motsatta åsigten, eller att träd vid planteringen skola beskäras, säga, att då roten och kronan å ett träd alltid stå i ett bestämdt förhållande till hvarandra, så måste, då rötterna vid planteringen blifvit förminskade, den ofvan jord befintliga delen af trädet genom beskärning äfven erhålla en motsvarande förminskning, på det att rötterna icke måtte få för mycket att underhålla, hvilket kunde hafva till följd att trädet ginge ut.

Ehuru den sistnämnda af dessa åsigt visserligen är den rättaste, så kan den likväl, på det oriktiga sätt den vanligen tillämpas, lemna sämre resultat än tillämpningen af den förstnämnda åsigten. Det är nämligen bekant, att själva toppögonen lättare växa ut och att de skjuta frodigare skott än de på skottet befintliga sidoögonen, och att om derföre toppögonen bibehållas, kommer trädet i verksamhet och rotfäster sig förr, än om samtliga skotten toppades. Det är likaledes bekant, att ju längre ned på skottet ett öga förekommer, desto svårare har det att växa ut. Toppar man derföre alla på ett nyplanteradt träd befintliga årsskott ganska skarpt, så att blott de

på hvarje skott längst ned befintliga sidoögonen lemnas kvar, så åtgår en längre tid innan trädet kommer i växt, emedan det dröjer innan de på detsamma befintliga ögonen växa ut, så mycket mer som roten genom rubbningen och förminskningen vid planteringen till största delen bringats i överksamhet. Till följd deraf blir växtligheten svag. Man må emellertid icke förblanda denna verkan af årsskottens toppning å ett nyplanteradt träd, med den som följer af att toppa årsskotten å ett orubbadt träd, ty på detta senare, hvars rötter äro i full verksamhet, tränga safterna på och framkalla en frodig växtlighet, just till följd af årsskottens toppning, enär trädet derigenom får ett färre antal ögon att utveckla, än hvad som blifvit fallet, om årsskotten icke toppats.

Fig. 1.

Det är sålunda högst oriktigt att aftoppa alla skott på ett nyplanteradt träd; men som den ofvan jord befintliga delen af trädet dock bör förminskas, på det roten icke måtte få för mycket att underhålla, så får man se till om trädet har några öfverflödiga grenar eller skott och helt och hållet bortskära alla dessa. Ju mer man sålunda är i tillfälle att bortskära, desto säkrare är trädets fortkomst. Att de skott, som trädet får behålla, lemnas alldeles orörda, d. v. s. att de icke skola toppas, torde af det ofvan sagda vara tydligt. Figuren 1 framställer ett exempel på, huru vi anse, att man vid planteringen bör beskära, och antydsk beskärningarne i nämnde figur genom streck. Men beskärningen af kronan å ett träd med det utseende fig. 1 visar, skulle äfven kunna verkställas sålunda, att i stället för, som det finnes antydt, toppskottet på hvarje gren jemte det närmast sittande alldeles aflägsnas, kunde toppskotten bibehållas och deremot de två sidoskotten på hvarje gren skäras på två ögon när. De skott, som hittills bibehållits på stammen, och som förra året endast skuros tillbaka på två ögon när, äro nu, sedan de fullgjort sin bestämmelse, nämligen att bidra till stammens stadga, öfverflödiga och tagas alldeles bort. Skotten i kronan, som nu borttagas, kunna, som det ock synes af fig. 1, utan skada för kronans blifvande form, aflägsnas och borttagas derföre.

(Forts.)

Öfversigt öfver trädgårdsgöromålen i januari månad.

Köksväxtodlingen.

Köksväxterna i källaren efterses och, då det

behöfves, putsas. En temperatur i källaren af $0^{\circ} + 2^{\circ}$ är den lämpligaste, och öppnar man

luftluckan, eller om sådan saknas, dörren och insläpper kallare luft om den är för varm. I kallare, som hålles för varm, börja köksväxterna växa och ruttna och förlora derigenom snart betydligt i godhet.

Högar, hvori köksväxter förvaras. Har man köksväxter, såsom kål och diverse rotsaker, förvarade i högar i det fria, lemnas luft-trumman eller skorstenen öppen så länge temperaturen icke nedgår under — 3 à 4°, men då detta inträffar tillstoppas den med halm e. d., för att åter öppnas så snart blidare väderlek inträder. Blir kölden skarp måste täckningen på högen förstärkas genom påläggande af ett lager hästströ (= halm-blandad hästgödsel), halm, mossa, sågspån e. d.

Potatis, ämnad till drifning, intages i växthus eller annat ljusst och varmt rum för att utgro. Den lägges blott i enkelt hvarf, så att hvarje potatis är utsatt för dagsljuset. Derigenom utbildas korta, mörka groddar, hvilka, då potatisen sedan lägges i jord, genast äro färdiga att växa och hvarigenom den blir mycket tidig. Skulle man deremot lägga den i mörkt rum eller i tjocka hvarf, utväxa långa bleka groddar, hvilka efter utsättningen vanligast gå förlorade och till följe hvaraf blott ringa och sen skörd kan påräknas. — I smått är det allra fördelaktigast att plantera potatisen i krukor en i hvarje och låta den i dessa uppväxa några tum högt, hvar efter den med klimp utsättes på bänk.

Gödsel, ämnad till drifbänkar, utköres efterhand och utbredes på bänkplatsen, på det den ej må få ligga vid stallet, brinna samman och bli otjenlig för ändamålet. På bänkplatsen får gödseln icke utbredas i tjocka hvarf, ty derigenom tager den lätt värme i förtid, men sedan man ofvanpå löftäckningen, hvarmed platsen på hösten täcktes, utbredt ett t. ex. $\frac{1}{2}$ fots lager, och detta lager blifvit något fruset eller snöbetäckt, kan man pålägga ett andra och derefter ett tredje lager utan att ströet tager värme. Att obrunnen hästgödsel, hvilken vanligen på trädgårdsspråket kallas strö eller hästströ, är den bästa till drifbänkanläggning torde ej behöfva nämnas. Den som har ondt om strö kan dock tillblanda löf, mossa, sågspån, garfvarbark, m. fl. dylika ämnen.

Kompostering. Alla ämnen, tjenliga till jordförbättringsmedel såsom dyjord, spånbacke, sågspån, löf, rensgräshögar, gamla myrstackar, garfvarbark, jord efter upptagna diken, bykaska, sopor m. m. d. hopköres i högar. Af stor fördel är att i dylika högar lägga hvarfvals med kalk. Har man derjemte tillgång att lägga hvarfvals med obrunnen gödsel i desamma är det så mycket bättre. Högarne böra icke läggas allt för höga och deras öfre yta göras något skålförmig för att underlätta för regn- och snövatten att intränga i desamma.

Diverse arbeten. Trädgårdsodlaren bör vid denna årstid undångöra alla sådana förberedande arbeten som nu kunna verkställas, på det

han då våren, med sina många arbeten och omsorger, inträder, må kunna med kraft forcera dessa. Man tillverkar, köper, reparerar eller låter reparera drifbänksfönster, bänklådor, luckor, krattor, spadar, vattenkannor, kärror, jordbårar, bänkmattor af rörvass eller långhalm, — den som icke sjelf kan binda sådana söker få lära sig det af en trädgårdsmästare —, måttkäppar (att märka ut trädgårdssängar och rader på desamma med), etiketter (= namnsticker, namn och nummerpålar, hvarpå de utsädda frösorternas namn samt såningsdagen skola skrivas), m. m. d. Har man ännu icke rengjort sina köksväxtfrön, böra de nu rengöras, hvarjemte man väger och antecknar hvad man har i fröväg, för att veta hvad man sedan behöfver köpa. Har man kronärtskockor förvarade, täckta på deras växtplats eller förvarade i täckt hög, måste man vid stark köld efter behof förstärka täckningen.

Fruktodlingen.

Frukten i fruktkammaren hålles mörkt och svalt och ju närmare temperaturen kan hållas vid 0° desto bättre. Frukttrummet bör vara särdeles väl ombonadt för att kunna hållas vid en jemn temperatur och försedt med kakelugn eller annan eldstad. Man bör så mycket som möjligt undvika att genom öppnande af fönster eller dörr söka reglera temperaturen eller inskaffa frisk luft utan sker allt detta med större fördel — med afseende på fruktens hållbarhet — med tillhjälp af eldstaden. Vid blidare väderlek lemnas spjället öppet; kännas luften i rummet något unken eller fuktig eldar man och utan att derefter tillsluta spjället. Föröfrigt bör fruktrummet vara så väl ombonadt, att man åtminstone ytterst sällan är nödsakad att elda i desamma för köldens skull, och torde derfore en fullkomligt torr kallare, försedd med kakelugn, vara det lämpligaste fruktförvaringsrum.

Ympqvistar aftagas, hopbindas i knippor, etiketteras och nedläggas i snö. Sjelfva nedläggningen tillgår sålunda, att först ett 2 fots tjockt snölager utlägges, derpå lägges ett hvarf ympqvistknippor, hvilka täckas med ett $\frac{1}{2}$ fot tjockt snölager, ofvanpå hvilket ytterligare lägges ett hvarf ympqvistknippor och sålunda fortsättes tills man nedlagt hela partiet, hvarvid hvarje hvarf indrages något, så att högen blir spetsig. Utanpå täckes nu med ett 2 fots tjockt snölager och derutanpå med halm och ytterst utanpå alltsammans lägges ett lager granris för att qvarhålla halmen. I stället för halm kan man naturligtvis använda hvilket dåligt värmeledande täckningsämne som helst, såsom mossa, sågspån, linskefvor, bränntorf e. d. Förvarade på sådant sätt stå sig ympqvistarne mycket väl, men det händer dock ibland att råttor eller sorkar ingå i högen och uppåta qvistarne. Till förekommande häraf ha vi gått tillväga på följande sätt: Sedan qvistarne varit inlagda och snöhögen färdig ha vi tillklappat den att den blifvit fullkom-

ligt slät och derefter ha vi öfverspritat den med vatten så att ytan frusit samman till is. Täckt sedan på vanligt vis har snöhögens hårda isyta hindrat råttorna att intränga. Skulle snö icke fallit kan man till ympqvistars förvaring i stället använda sönderbultad is.

Beskärning af bärbuskar, både af hallon, krusbär och vinbär kan nu, så framt djupare snö ej hindrar, företagas. På hallonbuskar bortskäras helt och hållet alla de skott som under förra sommaren buro frukt, ty dessa äro i alla fall döda och om flera nya skott fått uppväxa än som ha tillräckligt utrymme bortskäres äfven alla öfverflödiga sådana. De skott som skola bibehållas toppas derjemte så att minst en tredjedel och högst hälften af skottens längd borttages. På krusbärsbuskarne borttagas de äldsta grenarne — hvilka igenkännas på att de hafva en annan färg, äro grofva och risiga och vanligen något mossslupna — så nära intill utgångspunkten sig göra låter. Man antager att en tredjedel af buskarnes grenar årligen bör skäras bort, och dervid borttagas alltid de äldsta, så att buskarne ständigt hafva unga grenar, hvilka bära rikare och bättre utbildad frukt än de äldre. Vinbärsbuskarne beskäras på samma sätt som krusbärsbusken, ehuru ej fullt så mycket. Toppning af skott eller grenar bör icke företagas på krusbärs- och vinbärsbuskar.

Diverse arbeten. Spalierträden täckas, med luckor, rörmattor eller granris; likaledes täckas smultronplantorna med gran- eller tallris. Ifall marken är bar kan man lägga gödsel emellan smultronplantorna samt omkring fruktträden och bärbuskarne, i fall det hittills försummats. Faller djup snö bör den bortskottas ifrån stammarne af unga fruktträd, för att hindra att råttor eller sorkar afgnaga barken på deras stammar. Befaras det att harar skola gnaga barken af unga fruktträdsstammar måste man skydda stammarne genom att binda taggiga qvistar på desamma.

Landskapsträdgården.

Anm. Till denna afdelning räknas här den egentliga parken, samt planteringar af träd- och buskväxter å i åkerfälten befintliga backar o. s. v., hvidan odling och skötsel af träd och buskar, afsedda till landskapets försköning, häckar o. d., höra hit.

Häckarne kunna nu huggas. De måste alltid hållas tunna och spetsiga upptill på det snö icke må lägga sig på och nedbryta dem.

Gallring af träd- och buskpartier, som blifvit för täta, företages, hvarvid allt sådant som är undertryckt eller sådant som är mindre vackert företrädesvis tages bort.

Täckning af ömtåliga träd- och busksorter företages nu om det icke redan är verkställt. Långa buskar täckas med granris, träd och högre buskar med rör eller halm som tillbindes omkring exemplaren i stående ställning.

Sand till gångarne hemköres.

Ympqvistar aftagas och inläggas till förvaring på sätt om ympqvistar af fruktträd ofvan är nämnt.

Blomsterodlingen.

Krukväxterna vattnas försigtigt, frisk luft insläppes så mycket väderleken det tillåter, såväl krukor som växter rengöras så ofta det behöfves, temperaturen hålles nu jembforelsevis låg och om bladlöss infinna sig, företages starka rökningar med tobak.

Blomsterdrifning. Drifning af diverse blomsterlökar, såsom hyacinter, tulipaner, konvaljer m. fl. fortsättes. Af buskväxter och andra blomsterväxter som på hösten inplanterades i krukor såsom törnrosor, syrener i dvergform, dubbelblommade körsbär, likaledes i dvergform, Deutzier, Dielytra spectabilis m. fl. insättas efterhand till drifning. Likaledes insättas grenar i vatten af hägg, syrener, körsbär, plommon, äpplen o. d. för att drifvas i blomning. Törnrosor och de flesta öfrige kalljordsbuskar tåla icke att drifvas vid hög värme, synnerligast i början, utan måste de under de första veckorna hållas svalt om blomningen skall uppnå någon nämnvärd fullkomlighet.

Nyponstammar, som på hösten inflyttades i krukor och sedan dess underhållits i kallare eller bakom stället i ett kallhus, flyttas nu till en varmare plats för att framdeles förädlas.

Täckning af ömtåliga buskväxter i det fria, rengöring af insamlade frön, tillverkning af etiketter etc. äro desamma som för de öfriga afdelningarne.

Kortare uppsatser och notiser.

Internationel trädgårdsodlingsutställning i Hamburg 1869. I Hamburg kommer i början af september månad att hållas en internationel trädgårdsutställning hvaruti Sveriges trädgårdsodlare inbjudas att deltaga. På anmodan af komitéen för nämnde utställning, meddela vi härmed ett utdrag ur programmet: Första afdelningen. *Kulturer.* Denna afdelning omfattar först och främst en allmän verksamhet för nya odlingsföremål, utmärktare arrangemang och ovanligare odlingar i allmänhet samt dernäst odlingen af särskilda arter och släkten af så väl hvarjehanda plantor på kalljord som för varm- och kallhus. För Coniferer, trädskolesaker, fleråriga och ettåriga växter finnas särskilda underafdelningar. Äfven för afskurna och torrade blommor finnas priser utsatta. Andra afdelningen. *Trädgårdsarkitektur.* Hit höra alla föremål, hvilka tjena till hjälpmedel vid odlingen eller som vid trädgårdsanläggningar äro nödvändiga eller nyttiga. Hit höra bland annat: Växthus med hvad

dertill hör, drifbänkar, skuggmattor, täckmaterial mot köld, redskap, krukor, gödselämnen o. s. v., samt lusthus, trädgårdsmöbler, ornament, broar, färjor, fjellpartier, trädgårdsgrindar och stängsel. Arbetande maskiner, näml. pumpar, planteringsmaskiner, transportmedel, kar, vagnar, mätinstrumenter, frörensningmaskiner o. s. v. Tredje afdelningen. *Produkter.* Frukt och grönsaker, och då gränserna mellan trädgårdsodling och landbruk äro svåra att bestämma, äfven produkter af landbruk, samt skogsprodukter, exotiska produkter, närings- och njutningsmedel, färger, tekniska föremål och läkemedel, så framt de erhållits ur växtriket.

Till utställningsplats skall utföras en större anläggning, med behöfliga byggnader. De som önska deltaga i denna utställning kunna erhålla närmare upplysningar om de vända sig till komiténs sekretariat, adr. *D:res* *Donnenberg & Götz*, *Advokaten, Hohe Bleichen 16, Hamburg.*

Nytt sätt att förvara frukt. I Kirchhoffs landv. Vierterhsschrift är följande sätt uppgifvet, hvarigenom äpplen och päron skola kunna förvaras alldeles friska ända till juli. Man samlar under sommaren ren skogsmossa, rensar och tvättar den fullkomligt ren för att få den befriad för allt slags ohyra, hvarefter den torkas och förvaras på ett luftigt ställe under tak. Frukten, som skall förvaras, lägges först en tid utbredd på halm, på ett luftigt ställe, för att få den väl aftorkad. Den packas sedan i lådor på följande sätt: På botten af lådan lägges först 6—8 tum tjockt med moss, och derpå lägges ett hvarf frukt med stjelkarne upp, derpå ett 2 tum tjockt lager med moss, på denna åter ett lager frukt och sålunda fortsättes, tills lådan är full, hvarefter locket påspikas. Nu gräfväs en grop på ett stort ställe i trädgården, så beläget att vatten icke kan samlas i groppen och denna så djup att lådan blir betäckt 3 fot högt med jord, på det kolden ej må kunna intränga till frukten. Förvarad på detta sätt, skall frukten icke förlora sin aroma och i juni och juli ännu vara så frisk som om den nyss vore plockad af träden.

De vackraste gräs till buketter äro: *Agrostis pulchella*, *Agr. nebulosa*, *Blyttia pendula*, *Briza minina*, *Br. media*, *Br. maxima*, *Bromus brizaeformis*, *Br. rubens*, *Chloris*-arterna, *Chrysurus cynosuroides* (Lamarckia), *Eragrostis elegans*, *Lagurus ovatus*, *Molinia coerulea variegata*, *Milium effusum*, *Pennisetum longistylum*, *Phalaris paradoxa*, *Poa sinensis*, *Stipa pennata*, *Tricholaena rosea* och *Uniola latifolia*.

Kallflytande ympvax. I ett ljust hartz (kolofonium) smältes öfver sakta eld och sedan det fått afsvalna något, men innan det stelnat, tillblandas 6 lod stark sprit under omröring. Det förvaras sedan i ett tätt tillslutet kärl.

Drifning af krusbär under vintern. En engelsk trädgårdsofvaldare, vid namn Gordon, drifver krusbär på följande sätt. I första veckan af augusti sätter han sticklingar af krusbär i 2½ tumskrukor, en i hvarje, och uti en jordblandning bestående af ¼ kogödseljord och ¾ grästorfjord. Under första tiden underhållas de i en tillsluten drifbänk, der de snart slå rötter och då, efter ungefär 4—5 veckor, krukorna äro fullrotade flyttas de i 4 tumskrukor. Senare utflyttas krukorna i det fria, hvarest de bli stående tills det börjat frysa, då de inflyttas i ett frostfritt rum för att öfvervintras. I medlet af mars börjas drifningen i en vinkast, hvarest temperaturen till en början hålles vid + 5°, men höjes efterhand så att den i medlet af april uppgår till + 12—15°. Så snart frukterna börja att svälla, erhålla plantorna en gödselvattning två gånger i hvarje vecka. I slutet af maj mogna frukterna och hära plantorna från 24 till 80 stycken mycket väl utbildade frukter hvardera.

Enkelt verktyg för nedhuggande af grenar ur äldre träd. Af närliggande figur synes hur nämnde verktyg är inrättadt. *a* är eggen, slipad ungefär som på en huggyxa, *b* en hake, afsedd att fatta uti och neddraga grenarne med, som blifvit afhuggna och händelsevis fästa sig i trädet, c ett hål eller öppning hvaruti trädes en stång. Den motsatta ändan af stången är försedd med en grofve jernring. Vid begagnandet håller en person stången, så att jernet sättes emot den gren som skall bort under det en annan person slår med en träklubba i stångens motsatta ända. På detta sätt afhugges grenar med synnerlig lätthet. För att bekvämt kunna komma åt grenar som sitta mycket högt, erfordras det att vara försedd med stänger af olika längd och för att afhugga grenar som äro mycket grofva, måste jernet, hvilket här kallas *bettel*, vara betydligt bredare. Det är således bäst att hafva såväl stänger som bettlar af olika dimensioner. Der man har mycket träd som behöfva putsas ur, vare sig gamla alléer eller fruktträd, är ett dylikt verktyg af mycken nytta, ty man slipper derigenom klättra i träden, då torra grenar c. d. skola bort och arbetet blir derigenom behagligare på samma gång man undviker att genom klättrandet skada träden. Såret blir också så slätt och glatt att det icke blir nödigt att efteråt afjemna det med knif, såsom då grenarne sågas bort.

Fogelsta i November 1868. G. R. Karlström.

Basella eller rankspenat. *Basella* är ett från Kina och Indien i europeisk kultur nyligen införd växtsläkte, hvarefter

den användas såsom spenat och skola vara utmärkt goda. Tre arter odlas, nämligen: *B. rubra*, *B. alba* och *B. cordifolia*. Enligt Jäger, skola de gifva »en sådan massa blad att 12 plantor lemna lika stor afkastning som en 30 fot lång säng med vanlig spenat». Rankspenaten är tvåårig, men odlas såsom ettårig och slingrar sig upp på stänger liksom stångbönor. Fröen sås i april på drifbänk, och i början af juni, då de skarpaste nattfrosten äro förbi, utsätts plantorna på kalljord å ett varmt beläget ställe i lös, varm jord, på 2 fots afstånd från hvarandra. De »störas» och skötas på samma sätt som stångbönor. Dessa spenatsorter äro sannolikt ännu icke försökta hos oss, men då åtskilliga fröhandlare i utlandet utbjuda frön af desamma, torde en och annan af våra fröhandlare äfven anskaffa sådant, på det den som önskar må få tillfälle göra försök.

Hvitbetsodling inom Stockholms län 1868. (Ur Stockholms läns hushållningssällskaps tidskrift.) Då under innevarande år åtskilliga försök så väl inom hufvudstadens område som inom Stockholms län blifvit gjorda att odla hvitbetor, torde något delgifvande om resultatet deraf icke sakna intresse. Att odlingen af denna rotfrukt, som föregående höst icke var afsedd och sålunda på flera ställen blifvit verkställd uti mer eller mindre ofullständigt beredd jord, samt i öfrigt varit utsatt för en ganska missgynnande väderlek under betans första växttid, kunnat utfalla så fördelaktigt som skett, innebär icke ringa uppmuntran till fortsatta försök i samma riktning. Den mer omfattande odlingen har dock blifvit verkställd af hufvudstadens trädgårdsmästare eller af andra egare af bördig jord inom Stockholms område eller dess närmare grannskap. Ehuru förutnämnda missgynnande förhållanden måste begränsa betodlingens tilläfväntade önskade utsträckning och jemväl inverka på skörden, har dock något öfver 10,000 centner goda hvitbetor ifrån orten blifvit försälda.

Utaf herr C. M. Böckman, som af hushållningssällskapet förvaltningsutskott varit utsedd att åt jordbrukare inom länet, som sådant önskat, meddela upplysningar om åtgärderna vid hvitbetsodlingen, hafva åtskilliga uppgifter lemnats rörande förhållandena dervid under året, hvarefter följande mer väsendtliga anföras.

Jorden, på hvilken hvitbetorna odlats, har till största delen varit djup mylljord eller lättlera och blott ringa del styf lera. De båda förstnämnda jordmånerna, såsom för hvitbetsodling lämpligast, hafva ock i allmänhet lemnat tillfredsställande resultat. Sistnämnda jordmån åter kan ock frambringa vackra skördar, då den befinnes i god växtkraft, men den starka torkan under innevarande år har naturligtvis högst menligt inverkat på dess afkastning. Förfrukten för hvitbetorna har varit tobak, rotfrukter och på några ställen värsäd.

Gödslingen har dels blifvit på hösten verkställd med ladugårdsspillning, dels med gammal kompost af kalk och sopor. Direkt gödsling på våren med ladugårdsspillning har visserligen framkallat rikligt med betor, ehuru dessa, såsom känt, då blifva af sämre beskaffenhet. Enär jorden som varit använd till odling af betor i allmänhet icke blifvit höstplöjd och vintermusten blifvit uttorkad genom flera billbruk på våren, måste ock olägenheterna deraf flerstädes visa sig. Då höstplöjningen, såsom icke sällan händer, verkställes till blott 5 å 6 tum djup, medför en dylik plöjning ringa fördelar. För att vara ändamålsenlig, erfordras nämligen plöjning till 12 å 14 tum djup. Vid odlingsens verkställande dels med frösädd, dels med plantor, har den senare åtgärden stundom lyckats, men mer allmänt misslyckats. Hvitbetans frö fördrager icke djupare myllning än ¾ å 1 tum, ty i annat fall uppkommer det ojemnt och sämre. Innan sådden bör fröet »betas» eller uppblötas, hvarefter fördelen visat sig deruti, att plantan 4 å 6 dagar tidigare uppskjutit i jordytan än plantor af obetadt frö, hvarefter och denna åtgärd är af särdeles vigt i mellersta Sverige, der våren ofta är ganska torr. I förra fallet har fröet vanligen uppkommit 4:de å 5:te dagen, i senare deremot icke förr än med 12:te eller 14:de dagen, ehuru i öfrigt förekommit samma behandling och sädd på likartad jordmån.

Betningen sker antingen sålunda att fröet lägges uti ett kar och begjutes med så mycket gödselvattnen, att fröen deraf nätt och jemnt täckas, hvarefter de väl omröras, så att alla blifva fuktiga; eller ock lägges fröet blott i hög och fuktas med tjockt gödselvattnen. Efter 4 dagar äro fröen färdiga för sädd. Skulle denna då förhindras af inträngande förhållanden, utbredes fröet att ligga högst 1 å 2 tum tjockt, eller ock lägges det i smärre högar, då fröet sålunda utan skada kan ligga 8 å 10 dagar, syn-

nerligast om det några gånger derunder öfversköljes med något iskallt vatten. Gödselvattnet lemna icke blott ökad näring åt den späda grodden, utan afsätter jemväl en saltaktig beståndsdel, som i någon mån skyddar fröet för torra.

Omsorgsfull rensning från ogräs och jordens uppluckring är af synnerlig vikt och verkställes bäst med en hacka, som är 5 tum bred och 4 tum hög samt försedd med 2 alnar långt skaft. Den första rensningen bör ega rum så snart plantorna tydligt skönjas ofvan jord, och beror den blifvande skörden ej ringa af sorgfällig uppmärksamhet vid betornas första rensning och gallring. Rensning förekommer vanligen första gången i början af juni och företages derefter, i den mån ogräsväxten påkallar denna åtgärd, stundom 3 å 4 gånger under sommaren. Att härvid använda förut angifna hacka är ändamålsenligast såsom mer luckrande jorden och hvarjemte ogräsrötterna med denna dels afskäras djupare ned i jorden, dels lättare uppdragas i jordytan, hvarst de för visna än då blott den vanliga ogräskyffeln begagnas. Gallringen bör ske så snart plantorna med lätthet kunna upprekas och kvarlemnar man blott den största plantan. Gallringstiden inträffade allmänast i medio af juni och verkställes emot qvällarne, så att plantorna ej genast voro utsatta för dagens skarpa solhetta.

I medio af juli täckte blasten fullkomligt marken, men tillfölje af den ihållande starka värmen, stundom i solen uppgående till 30 å 35 grader Cels., antog den snart ett gulaktigt, afvisnadt utseende, som ingalunda lofvade en rik afkastning. Inträffande regn i slutet af juli gaf emellertid hvitbetan snart en välbehöflig växtlighet; dock vägrade redan vid denna tid de bättre betorna i medeltal 1 ℓ stycket, stundom 2 å 2½ ℓ .

Betorna upptogs från den 1:sta till den 24:de oktober och såldes i allmänhet genast till derom förut öfverenskommet pris, 85 öre vid vikt lägre än 1 ℓ , samt 90 öre å 1 rdr för betor välgående deröfver. På fet och bördig jord uti huvudstadens trädgårdar eller inom stadens område inträffade icke sällan betor af ganska hög vikt och hos en egare af dylik jord uppgingo flera betor till 10 ℓ och 1 till 12 ℓ vikt. Derest betan varit afsedd till sockerberedning hade dock dylik storlek och vikt icke varit önskvärd, enär sockerhalt och öfriga förhållanden visa sig vid denna tillverkning fördelaktigast då betornas vikt är 1 å 2 ℓ .

Förut angifna missförhållanden, synnerligast den under sommarens början starka torkan, inskränkte i icke ringa mån den under året afsedda odlingen af hvitbetor. Någon större areal än 5 tunnland hos en och samma egare har sålunda i trakten af Stockholm ej blifvit använd för hvitbetsodling. Afkastningen pr tunnland har uppgått till högst 720 å 890 centner och medelafkastningen varit omkring 500 å 540 ctr pr tunnland. Emellertid bör uppmärksammas att nyssnämnda högsta belopp är afkastning beräknad af flera sammanräknade smärre jordlotter eller t. ex. 222 ctr på ¼ tunnland, 360 på ½ tunnland och har den högsta afkastningen på en areal af ett helt tunnland utgjort 553 centner.

Omkostnaderna vid betodlingen beräknas vanligen till 60 å 70 rdr pr tunnland. Några fullständiga uppgifter rörande omkostnaderna för odlingen under året hafva dock icke kunnat erhållas; de hafva dock troligen varit något större än hvad vanligen beräknas, förorsakadt dels af ovana vid odlingen, dels af skyffels användande i stället för hackan, hvarjemte på flera ställen hvitbetorna i år varit mycket greniga, hvarigenom upptagning och putsning blifvit dyrare än vanligt.

Förhållandena vid odling af hvitbetor kunna sålunda sammanfattas i följande:

Jordmån, svartmylla eller lerhaltig sand, eller sandhaltig lera med rik humus. Jorden väl afdikad; alf: lucker, icke grus eller för styf lera.

Plats i växtföljd, efter gödsblad säd, grönvicker eller rotfrukter samt såsom 2:dra eller 3:dje grödan efter klöfver och vallbrott: följer sig sjelf 2:ne, eller 3:ne år.

Jordens brukning, på hösten plöjning till 10 å 12 tums djup eller gräfnig, som icke afjennas; på våren snedning eller gräfnig. Strax innan sadden användes klösharf, pinnharf samt lätt vält. Ingen bearbetning i surt tillstånd.

Gödning verkställes med kreaturspilling för förfrukten, samt öfvergödning med 75 kub.-fot pudrett blandad med dyjord, eller 1 cent. guano och 2 cent. benmjöl upplöst i svafvelsyra eller 30 kub.-fot kalk och 2 cent. benmjöl. Öfvergödning verkställes på våren innan harfning.

Säningstid möjligast tidigt i maj månad med 15 å 18 ℓ pr tunnland.

Betning. Utsädet bör läggas i hög och fuktas dagligen under 5 dagar innan sadden och omskyfflas. Se ofvan.

Sädd verkställes bäst på jemnt fält. Endast vid grundare jord uppläggas halfhöga drillar på 20 tums afstånd. Planter på dessa må uppväxa på 8 å 10 tums afstånd. Vid sädd på jemn mark uppdrages med »markör» färör längs åkern och derefter tvärtöfver. Der färörna skära hvarandra, lägges fröet. Markören består af en 4 å 4½ aln lång 3 tums fyrkantläkt med pinnar (5 tum långa, bredd på bakre kanten 1½ tum samt nedtill afspetsade bakifrån till ½ tums spets) på 12 å 14 verkums afstånd. Det mindre afståndet 12 tum vid uteslutande handhackning. Markören förses med handtag och vid hvarje nytt markördrag inriktas 1:sta pinnen uti sist gjorda rista.

När åkern är färåd uppkastar säningsmannen jorden i korset eller färörnas skärpunkt till ¾ tum medelst en 2 tums bred hacka af jernplåt på en 1 fots käpp. Med fröpåsen om halsen lägges med ena handen 4 å 5 frön på ¼ å ½ tums afstånd, och hackan skötes med den andra. Hål göras aldrig med sättpinne eller fingret; fröen komma då ofvanpå hvarandra, rötterna sammanväxa och skadas vid gallringen. Efter sadden vältas samma dag.

Förfarande under växttiden. Hand- och hästhackning samt gallring äro huvudvilkor för betodling. Tiden för hackning kan ej till dag och datum bestämmas. När ogräs växer, skorpa bildat sig, och lufttillträdet skall befrämjas, då rensas och upphackas jorden så nära som möjligt plantan utan att skada roten.

Gallring sker när den uppväxta plantknippan har 1 å 1½ tums höjd, när frostnätterna upphört och plantan, fredad för insekter, synes i full växtkraft. Gallring verkställes om möjligt blott efter regn. Blott en, den friskaste plantan, kvarlemnas; äro flere af enahanda beskaffenhet, kvarlemnas helst en sidoplanta, som mindre rubbas än om midtplantan kvarlemnas. »Eftergallringen», den 2:dra gallringen 3 å 4 veckor senare, afses blott rätelse der flera svagare plantor ansetts böra tills vidare kvarstå. Ut i blindhål eller tomrum lägges ängsfrön vid första gallringen. Blasten aftages ej förr än samtidigt med skörden.

Skörden verkställes under oktober innan frost inträffat. Blasten aftages och betor som icke genast afyttras förvaras i högar, täckta med halm och lämplig jordbetäckning samt skyddas både emot köld och för stark värmeutveckling.

Omkostnader beräknas vid sorgfällig kultur till 60 å 70 rdr pr tunnland, oberäknadt utgifter för frö och gödningsämnen. Afkastningen cirka 300 å 450 cent. pr tunnland. C. A. H.

Om odling af lönn för sockerberedning. (Efter Westmanlands läns hushållningssällskaps tidning.) Det är bekant att svenska lönnen, *Acer Platanoides*, växer nästan öfver allt i Sverige, ehuru dess förekomst är olika i olika provinser. Den finnes äfven i Ångermanland ända till Skulberget. Det säges, att den växer frodigare och starkare i det öfre Sverige än i Skåne. Någon närmare beskrifning öfver den svenska lönnen kan ej vara behöflig, då detta ståtliga träd är allmänt känt. Det är ett af våra nyttigaste träd. Det fortplantas med stor lätthet genom frön, som böra säas samma höst de mogna, men i skyddadt läge. Aftugget vid roten, lemna det väl telningar, men dessa blifva, om de användas till nya plantor, endast svaga och kortlevande träd; hvarför lönnen icke är passande hvarken till lågskog eller till toppskog.

Ett af dess viktigaste bruk har i Sverige blifvit föga beaktadt, nämligen dess användande till sockerkokning. Det är väl känt, att i Nordamerika användes laken af sockerlönnen (*Acer saccharinum*) alltid till sockerkokning. Den svenska lönnen är enligt gjorda försök nära jemngod i sockerhalt med den amerikanska. Att kunna använda den till samma bruk vore en ganska viktig sak för Sverige, hvarst förtäres så mycket socker, som värdet af hela jernexporten. När förhållandet är sådant, bör vid denna sak fästas en särskild uppmärksamhet.

Europeerna hafva lärt af Amerikas infödingar eller indianerna att koka socker af sockerlönnen, som i Amerika växer i Kanadas kallaste trakter. Kanada producerar inalles omkring 7 millioner skålp. lönnsocker. I allmänhet brukas nybyggarne, när de afrodja urskogen på sina blifvande farmer, der kvarlemnna några få träd för att af dem hafva socker till husbehof; men på många ställen betäcka vidsträckt naturliga skogar af denna lönn bördiga trakter af onppodladt land, och här fabriceras socker i stora kvantiteter. Ut i nedra Kanada beräknar man att hvarje träd öfverhufud ger 1 ℓ , och rättigheten att tillverka socker bortarrenderas af jordegaren mot en femtedel af den beräknade produktionen, d. v. s. 1 ℓ socker för 5 träd. — Om våren, då snön börjar gå bort, uppstiger saften i ymnighet. Man borrar i

trädet ett hål, sätter en ränna deruti och ett kärl under rännan. Se der hela apparaten. Sedan man samlat nog lake att dermed fylla en gryta, kokas den till dess den blir så tjock, att slevven icke mer låter föra sig väl omkring. Aflyftad då från elden låter man massan svalna under beständigt omrörande, då sockersyrupen stelnar och blir till socker. Se der hela konsten och operationen. Vill man blott hafva syrup, kokar man kortare tid. Denna syrup har en högst behaglig smak, är mycket söt, starkt kylande och mycket helsosam.

I Kanada, så snart mars månad är inne, begifva sig sockersamlare till skogs, dit de medföra en stor kittel, några baljor och andra kärl, sina yxor och ett förråd af lifsmedel. Der sockerlönarne växa som talrikast, slå de sig ned, göra hugg uti så många lönnar, som de kunna besöka tvänne gånger om dagen för att samla saften, inkoka denna saft till tjockleken af syrup och slå den i aflånga, tegellika formar, der saften hårdnar. På detta sätt kunna uti Chaudièredalen 2 till 3 personer under en tid af 2 månader bereda från 3,000 till 5,000 *℔* socker.

En egen omständighet uti den kemiska historien om detta träds saft är det, att den första saften, som afrinner någon tid straxt efter det inskärningen blifvit gjord, är klar samt saknar både färg och smak. Sedan denna saft fått stå ett par dagar, blir den söt, och några få dagar efter det saften börjar rinna, flyter den söt från trädet. Den saft, som sist fås från trädet, är tjock och gifver socker af sämre slag. Om den klara saften omsorgsfullt kokas uti glaserade lerkärl, får man med ens ett utmärkt vackert och hvitt socker, isynnerhet om det slås i formar och däckas, såsom man förfar med vanligt toppsocker. I detta rent hvita tillstånd kan det icke skiljas från raffineradt rörsocker, utan är till alla sina egenskaper identiskt med rent sådant.

Ju mer snö om vintern och ju starkare köld, destomer lake ger sockerlönnen våren efter. Den första saften, som rinner om våren, är sötare; den aftager småningom i sötma. Ju långsamare våren kommer, och ju längre snön då varar, destomer saft och socker erhålles. Så snart starkare värme infinner sig, stannar rinnandet straxt. Ju mer det frusit om natten, desto mera lake rinner om dagen, och uti klart väder mera än uti mulet. Om näternas gifver trädet så godt som ingen lake. Medelålders träd gifva mesta laken. Den lönn, som växer på högländt land, gifver sötare lake än den som växer på sidlåndt.

Ett godt träd gifver 4 till 8 kannor lake om dygnet, och tillsammans 30 till 60 kannor under våren. Af 16 kannor lake erhålles minst 1 *℔* socker. Om hälen tillstoppas i behörig tid, så taga träden ingen skada deraf. De kunna tappas flera år å rad, men då böra hälen alltid vara på samma sida.

Kalm säger, att 20 å 40 af dessa träd ansågos af landtmannen i norra Amerika för en vacker hjälp för hans hushåll. Hvarje år försåg denne sig med en myckenhet af detta socker. Ofta hade han en fjerding deraf för året.

Oaktadt få försök blifvit gjorde eller bekante, att till sockerberedning begagna vår svenska lönn, har åtminstone af dessa så mycket kunnat slutas, att densamma gifver föga efter sockerlönnen uti lakens ymighet och sötma. Af 20 kannor lake erhöill assessor Dalman (Wet.-ak. handl. 1759) $2\frac{1}{2}$ *℔* socker. Men dessa försök äro alltför ofullständiga för att deraf med någon säkerhet kunna draga några slutsatser rörande huru mycken fördel af lönnsockerberedning kan hemtas. Icke heller äro Stålhammars mera upplysande (Wet.-ak. handl. 1773). Det är icke bekant, om någon annan i Sverige sysselsatt sig med några försök i denna väg.

I Tyskland och Frankrike äro deremot flere försök gjorda, hvaraf synes, att nästan alla lönnarter gifva socker, ehuru i olika mängd. Enligt dessa försök är sockerhalten af laken hos olika arter störst hos *A. dasycarpum*, som ger 3 lod på stopet, och dernäst i följande ordning: *A. sacharinum* $2\frac{1}{2}$ lod, *A. tataricum* $2\frac{1}{4}$ lod, *A. platanooides* och *negundo* 2 lod, *A. pseudoplatanus*, *campestre* och *rubrum* $1\frac{1}{2}$ lod (Behlen). I mängd af lake, ehuru icke i sockerhalt, var vår svenska art näst *A. dasycarpum* den mest gifvande. En 14 tum tjock stam af densamma gaf 30 stop på 5 dagar. En 18 tum tjock stam af *pseudoplatanus* gaf äfven 30 stop. Af hvarje träd kan räknas 2 å 4 *℔* socker om året. Enligt franska uppgifter gifva 200 pintes, å $\frac{2}{8}$ kannas, lake 10 livres (skålp.) socker. Träden sägas icke skadas det ringaste af tappningen. Det uppgifves, att samma träd kan borras i 50 år efter hvarandra. Träd, som man ämnar blott till bränsle, kunna börja borras redan när trädet har 6 tum i diameter, emellan $\frac{1}{2}$ till 2 tum djupt in i trädet. Saften måste hållas kall till dess den kokas; annars öfvergår den till ättikjäsning. Det synes af

Behlens Encyclopedi, som skulle i Tyskland sockerberedning af lönnlake flerstädes drivas i stort.

Sockeret klaras eller raffineras under kokningen med ugghvita. Äfvenledes lärers i Tyskland beredas af lönnlake vin, liknande champagne.

Lönnsocker anses helsosammare än vanligt socker; men det har något mindre sötma. Det är i hög grad födande. En påse, icke större än att den kan bäras under armen, af majs blandad med lönnsocker, säges lemna föda åt en person öfver en månad. Der går en allmän sägen i Amerika, att om soldaterna i Carl XII:s armé hade haft en sådan påse hvar under dess marscher, hade den eröfrat världen.

Det är mycket troligt, att sockerkokningen i Sverige af vår allmänna lönn icke allenast är möjlig, utan fördelaktig, om den göres till en husslöjd, liksom i Nordamerika. Hvar landtman bör hafva sin lönnlund, liksom han har sin åker, sin äng, sin beteshage. Sockertillverkningen infaller just i den tid, då han har minst att göra. Det bör öfverlemnas åt kvinnorna att mjölka träden, såsom de mjölka korna. Men tyvärr hafva vi med vår välkända svenska tröghet och stora tanklöshet försummat trädplantering af allehanda slag, således äfven af det vackra lönnträdet. Vi behöfva således någon tid, innan vi kunna komma i ordning dermed. Kommer vårt folk åter att en gång tänka på, att det gifves en framtid, för hvilken man bör arbeta, efterkommande barn, som hafva rätt att anklaga oss, eller välsigna oss, i den mån vi grundlagt deras välfärd och trefnad, bör väl en 30 års väntan, innan allt kommer i ordning, icke afskräcka från lönnarnes plantering.

Täflings skrifter. Våra läsare torde erinna sig att vi enligt tillkännagifvande, som varit infördt i *N° 4 & 7* förra årgången, utsatt 2 täflingsämnen med derför bestämda pris, för framkallande af smärre goda afhandlingar, lämpliga att införas i denna tidning, och att dessa skrifter skulle granskas af en komité, som eger att besluta öfver prisernas utdelande. En af dessa herrar komiterade har nu meddelat oss att till honom inkommit 2 prisskrifter; huruvida några inkommit till de öfriga veta vi ännu ej. Så snart några skrifter blifvit tillerkända pris, skola vi ofördröjligen införa dem.

Öppen korrespondens.

A. H—g. Uppsatsen har tacksamt emottagits och skall inflyta i nästa nummer.

Annonser

rörande trädgårdsarrenden, trädgårdsmästareplatser, redskaper för trädgårdsodling m. m. d. mottagas till införande i Tidning för trädgårdsodlare mot 12 öre för 40 bokstäver fin stil, en rad gröfre stil till rubrik deri inberäknad. Ingen annons införes under 50 öre och kunna bref-frimärken, helst af 12 och 3 öres valör, sändas såsom betalning. Som tidningen numera vunnit en ganska betydlig spridning i alla delar af landet och äfven i Norrige, Finland och Danmark, erbjuder den för annonsören, rörande sådant som står i sammanhang med trädgårdsodlingen, större fördelar än någon annan tidning.

En ogift trädgårdsmästare, som praktiserat i sitt yrke såväl i Tyskland som Sverige och kan förete bedrande vitsord, önskar plats till våren, helst såsom länsträdgårdsmästare, eller å någon större landegendom. Reflekterande härå torde hänvända sig till herr Direktör E. Lindgren, Stockholm & Kgl. Landbruksakademiens Experimentalfält, som lofvat lemna närmare under rättelse om den sökande.

Innehåll.

Anmälan. — Om trädgårdsodlingens rationella bedrivande. (forts.) — Något om huru beskärningen skall verkställas vid plantering af fruktträd. — Öfversigt öfver trädgårdsgöromålen i januari månad. — Internationel trädgårdsodlingsutställning i Hamburg 1869. — Nytt sätt att förvara frukt. — De vackraste gräs till buketter. — Kallhytande ympvax. — Drifning af krusbär under vintern. — Enkelt verktyg för nedhuggande af grenar ur äldre träd. — Basella eller rankspenat. — Hvitbetsodling inom Stockholms län 1868. — Om odling af lönn för sockerberedning. — Täflings skrifter. — Annonser.